

Dato: 30. april 2007

Byrådsak /07

Byrådet

Bergen kommunes høringsuttalelse til : Bibliotekreform 2014, en utredning fra AMB-utvikling

TKFL BOB-3500-200706856-2

Hva saken gjelder:

I St.meld. nr 48 (2002-2003) "Kulturpolitikk mot 2014" er det lagt til grunn at det skal gjennomføres et utredningsarbeid om sentrale problemstillinger på bibliotekområdet. AMB-utvikling, Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, har laget utredningen på oppdrag fra Kultur- og kirke departementet og Kunnskapsdepartementet, med grunnlag i et vidtfaavnende mandat. I januar 2007 sendte Kirke- og kulturdepartementet utredningen ut på en bred høringsrunde, med frist 1. mai. For Bergen er det bedt om en kort utsettelse.

Utredningen, som legger meget stor vekt på bibliotekene som kunnskapsinstitusjoner, omfatter den offentlige bibliotekvirksomheten som hører under de to departementenes ansvarsområder: nasjonalbiblioteket, universitetsbibliotekene, bibliotek i høyskoler, andre fag- og forskningsbibliotek, videregående skoler, grunnskoler og folkebibliotek.

Utredningens konsentrerer seg om tre "målområder".

Målområde 1 "Innhold og tjenester i Norgesbiblioteket" har to hovedsatsinger: Den ene er å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester i "Norsk Digitalt Bibliotek", og det andre er å fremme bibliotekene som ressurser for læring og for kultur- og litteraturformidling.

Målområde 2 "Norgesbiblioteket – struktur og organisering". Hovedsatsing her er å samle all offentlig bibliotekvirksomhet i én felles biblioteklov, slik at norsk bibliotekvesens samlede kompetanse og andre ressurser kan benyttes fleksibelt av alle som bor i landet. For å styrke de mindre folkebibliotekene foreslås å konsolidere flere mindre kommunebibliotek innen et større geografisk område til ett felles biblioteksystem.

Målområde 3 "Kompetanse og forskning" Hovedsatsingen er å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren.

Utredningen legger i mange sammenhenger betydelig vekt på de ressurssterke storbybibliotekenes rolle som igangsettere og utviklere for bibliotekvesenet. Det gjelder både innholdet og tjenestene i "Norsk digitalt bibliotek", annen forsøks- og utviklingsvirksomhet, og ikke minst kompetanseutvikling, både nasjonalt og regionalt.

Det er naturlig for Bergen kommune som høringsinstans å konsentrere seg om de spørsmål som berører kommunen som eier av et stort og ressurssterkt storbybibliotek.

Vedtakskompetanse:

Viser til fullmaktsreglementets §5, vedtatt av bystyret 24.04.2006 i sak 102, og B-sak 17/03, vedrørende behandling av hørings saker mellom byrådssiden og bystyresiden. Byrådet avgir høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret. Høringsuttalelser avgitt av byrådet sendes uten grunnnet opphold bystyrets kontor til orientering.

Byråden for finans, kultur og næring innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

- I. Bergen kommune støtter forslagene i målområde 1, ”Strategi 1.1” om å satse på innholdsproduksjon via de ressurssterke bibliotekmiljøene, forutsatt at nasjonale midler i nødvendig grad stilles til disposisjon.
- II. Bergen kommune slutter seg til forslaget under Målområde 2: ”Strategi 2.1” om en omstrukturering av de mange små bibliotekenehetene på tvers av kommunegrenser for å skape større og sterkere enheter som vil kunne tilby moderne bibliotek tjenester. Det anses som en så vidt formålstjenlig utvikling, at mer effektive incitament må tilbys de kommunene som vil gå inn i en slik konsolideringsprosess.
- III. Bergen kommune slutter seg til forslaget i Målområde 2: ”Strategi 2.3” om rask fremdrift i arbeidet med å samle hele den offentlige bibliotekvirksomheten i én lov, slik at kompetanse og andre ressurser blir en helhet som kan benyttes fleksibelt av alle som bor i landet. Det må være en klar forutsetning at samsvarende finansiering også blir en viktig del av utredningen når oppgaveløsning, organisering mv. utredes. Likeså at lovteksten tar nødvendig hensyn til lovutkastet om en egen kulturlov.
- IV. Bergen kommune støtter under Målområde 3 slik: Forslaget vedr. ”Kompetanse og forskning”. To områder må prioriteres for snarlig satsning:
 - a. IKT og digitalt innhold – både bredere basiskunnskaper og kontinuerlig oppdatering
 - b. Lesestimulering og litteraturformidling, både i konvensjonelle og nye former, et felt der både folke- og skolebibliotekene kan og bør yte en vesentlig samfunnsgagnlig innsats fremover. Dette strategisk viktige spesialfeltet er nå for dårlig dekket både i grunnutdannelsen for bibliotekarer, og innen den kompetansegivende videreutdanningen som tilbys. Selv om de store bibliotekene har fagpersoner og miljø til intern opplæring av barnebibliotekarer, er det behov for et solid utdanningstilbud som basis for det.

- V. Bergen kommune foreslår at staten bør bidra aktivt til å få etablert et 30-60 vekttalls fagtilbud på området lesestimulering og litteraturformidling i tilknytning til bibliotekutdanningen.

Henning Warloe
Byråd for finans, kultur og næring

Saksutredning:

I St.meld. nr 48 (2002-2003) "Kulturpolitikk mot 2014" er det lagt til grunn at det skal gjennomføres et utredningsarbeid om sentrale problemstillinger på bibliotekområdet. ABM-utvikling, som er Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, har laget utredningen på oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet og Kunnskapsdepartementet, med grunnlag i et vidtfavnende mandat. Utredningen ble overlevert oppdragsgiverne 25. september 2006.

I januar 2007 sendte Kirke- og kulturdepartementet utredningen ut på en bred høringsrunde, med frist 1. mai. Bergen kommune er høringsinstans. Det er bedt om en kort utsettelse i forhold til svarfristen.

Utredningen omfatter all offentlig bibliotekvirksomhet som i det alt vesentlige hører under de to departementenes ansvarsområder: nasjonalbiblioteket, universitetsbibliotekene, bibliotek i høyskoler, andre fag- og forskningsbibliotek, videregående skoler og grunnskoler og den største gruppen: folkebibliotekene.

En utredning med tilsvarende bredde ble sist laget i 1991 (NOU 1991:14 BIBLIOTEK I NORGE - for kunnskap, kultur og informasjon). Utredningen tar også opp viktige litteratur- og mediepolitiske spørsmål som har direkte forbindelse med bibliotekenes virksomhet, som for eksempel ulike innkjøpsordninger under Norsk kulturråd. Bl.a. på dette området inngår alt nå flere av forslagene fra "Bibliotekreform 2014" både i stortingsmeldinger (denne våren: om film) og i statsbudsjettet for inneværende år. Slik er bevilgninger til Norsk digitalt bibliotek påbegynt, og det er satt i gang arbeid med underlag for å lage et forslag til felles biblioteklov for alle offentlige bibliotektyper, slik "Bibliotekreform 2014" tar til orde for. Før utredningen var ferdig, ble arbeid med en ny kulturlov satt i gang. Det er bragt i erfaring at utrederne hadde kontakt med Kirke- og kulturdepartementet om hvorvidt dette skulle innvirke på tilrådingen om en felles biblioteklov for alle bibliotek kategorier. Tilbakemeldingen var at utredningen på dette området skulle fortsette som planlagt.

Utredningen legger meget stor vekt på bibliotekene som kunnskapsinstitusjoner som må fungere i et sammenhengende nettverk som bistår innbyggerne i både formelle og uformelle læringssituasjoner. Bibliotekenes rolle som aktive og utøvende kulturformidlere med god kompetanse på ny teknologi og nye medier fremheves også.

Utredningens konsentrerer seg om tre "målområder":

Målområde 1 "Innhold og tjenester i Norgesbiblioteket" har to hovedsatsinger: Den ene er å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester – for å skape et digitalt bibliotek som gir alle enkel tilgang til kunnskap og kultur.

Den andre er å fremme bibliotekene som ressurser for læring og for kultur- og litteraturformidling. Bibliotekene skal styrkes som bidragsyttere til integrering og kulturelt mangfold.

Målområde 2 "Norgesbiblioteket – struktur og organisering". Hovedsatsinger her er å gjennomføre en reform av bibliotekstrukturen som kan gi sterkere bibliotek og kompetansemiljøer som er i stand til å utvikle flere og bedre tjenester. Dette vil man oppnå gjennom konsolidering av flere (mindre) bibliotek i et geografisk område til et nytt felles bibliotek.

Reformen følges opp med et program for å videreutvikle det fysiske biblioteket for at de skal være attraktive møteplasser i lokalsamfunn og utdanningsmiljø.

Målområde 3 "Kompetanse og forskning". Hovedsatsingen er å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren. Bibliotekforskningen skal gi ny kompetanse til praksisfeltet, og det skal være et samspill mellom disse. Målet er at befolkningen skal ha tilgang til bibliotek med bred og oppdatert kompetanse.

Hvert tiltak under målområdene har tatt med kostnader som anses som Statens utgifter med tiltakene.

Målområdene 1-3 er ført opp med bevilgninger i alt fra 259,0 mill. kroner i 2008 stigende til 338 mill. kroner i 2014.

Tilsvarende er utgifter til "tiltak" ført opp som økte prosjektmidler til ABM-utvikling med 78 mill. kroner hvert år fra 2008 til 2014. Tiltakene som foreslås skal være gjennomført innen 2014.

Utredningen er organisert i to deler.

En sammenfattende, kort Del I: "Strategier og tiltak" med oppsummering og kostnader for de tre hovedmålområdene, og Del II: Norgesbiblioteket – "Nettverk for kunnskap og kultur" med selve utredningen.

Utredningen, hvis forside for øvrig er prydet med stilisert bilde fra hovedutlånet ved Bergen Off. Bibliotek, legger i svært mange sammenhenger betydelig vekt på de ressurssterke storbybibliotekenes rolle som igangsettere og utviklere for bibliotekvesenet. Det gjelder både innholdet og tjenestene i "Norsk digitalt bibliotek", annen forsøks- og utviklingsvirksomhet, og ikke minst kompetanseutvikling, både nasjonalt og regionalt.

Det er naturlig for Bergen kommune som høringsinstans å konsentrere seg om de spørsmål som berører kommunen som eier av et stort og ressurssterkt storbybibliotek.

Sentralt i utredningen står begrepet "**Norgesbiblioteket**". Det er en treffende betegnelse som lanseres for å dekke det samhandlende nettverket for kunnskap og kultur som offentlige bibliotek på alle nivå skal utgjøre. Det omfatter både konvensjonelle og nettbaserte tjenester. Norgesbibliotek-begrepet innebærer langt mer enn å følge gjeldende lovverk og de felles reglene for samarbeidet over kommune-, forvaltnings- og institusjonsgrensene.

De store bibliotekenes funksjon som lokomotiver ligger diskret under mye av det som skrives i utredningen, og uttrykkes også eksplisitt. Det fremheves blant annet at de største bibliotekene har best kompetanse på å organisere og å drive frem prosjekter for ny utvikling, gjennomføre undersøkelser, påta seg spesiell oppgaveløsning, mv.

Ut fra gjeldende folkebiblioteklov kan "alle som bor i landet" fritt låne medier og bruke bibliotek tjenester overalt i Norge. Det oppfattes av folk flest som en klar rettighet, som de aktivt benytter seg av. Dette skiller seg klart fra øvrige kommunale tjenester som er forbeholdt den enkelte kommunes innbyggere, med mindre det skjer betaling kommunene imellom.

I Målområde 1: "Innhold og tjenester" tar utredningen til orde for å utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjeneste, et Norsk Digitalt Bibliotek, med enkel tilgang til kunnskap og kultur for alle. Dette tenkes gjort gjennom samarbeid mellom bibliotekene og med nasjonal koordinering og finansiering.

De store folke- og fagbibliotekene som i alle år har bidradd til fellesskapet med kompetanse og samlinger utover egen kommune eller moderinstitusjon, er tenkt som sentrale drivkrefter for å skape de nasjonale tjenestene og kunnskapsressursene. Flere av dem, ikke minst

Deichmanske bibliotek og Bergen Off. Bibliotek, har bidratt med betydelig arbeidskraft for nasjonale utredninger og faglig arbeid og oppgaveløsning til felles beste for landets innbyggere.

Bredere dugnader som den norske nettjenesten "Biblioteksvar", er et godt eksempel på en fellestjeneste, en referansetjeneste på nett som betjenes av personale ved et utvalg bibliotek. De større fag- og folkebibliotekene har svært mye å bidra med når det gjelder digitalt innhold på nettet. De mindre folkebibliotekene kan ha viktig materiale på enkelte områder, bl.a. innen lokalhistorie, å by på. Når "Norsk Digitalt Bibliotek" tenkes organisert, er det for å samle alle disse ressursene i felles, brukervennlig nettsted, til beste for et meget stort antall brukere. Erfaringer fra Danmark, som har kommet meget langt på området, kan vise vei. I tiden fremover vil samhandling og dugnader basert på solide kunnskapsinstitusjoner med bred brukerkontakt bli stadig viktigere både for formidling og produksjon, det gjelder også Bergen Off. Bibliotek med sin brede kompetanse og store spesialsamlinger.

I utredningens Målområde 2: "Strategi 2.3" foreslås rask fremdrift i arbeidet med å samle all offentlig bibliotekvirksomhet i én lov, slik at kompetanse og andre ressurser blir en helhet som kan benyttes fleksibelt av alle som bor i landet. En slik helhetlig lov vil klart være hensiktsmessig, men det må være en klar forutsetning at samsvarende finansiering også blir en viktig del av utredningen når oppgaveløsning, organisering, mv. utredes, og at denne loven må stå i et forhold til kulturloven som sikrer en enkel lokal forvaltning av begge. Erfaringer fra naboland som Danmark og Finland kan vise vei når det gjelder hensiktsmessige økonomiske virkemidler.

Under Målområde 2: "Strategi 2.1" tas det til orde for en omstrukturering av de mange små bibliotekenheter i form av en omfattende konsolidering på tvers av kommunegrenser fordi større og sterkere enheter blir helt nødvendige for å kunne tilby moderne bibliotekjenester og for å kunne være en aktiv del av "Norgesbiblioteket". Sterkere bibliotek vil utredningen oppnå gjennom samordning av flere bibliotek i et geografisk område til et nytt (konsolidert) bibliotek.

Dette anses som en formålstjenlig utvikling, men samtidig må mer effektive incitamentter for de kommunene som vil gå inn i en slik konsolideringsprosess etterlyses.

Om "Kompetanse og forskning" (målområde 3) sies det: "*Hovedsatsingen i dette målområdet er å styrke og fornye kompetansen i biblioteksektoren. Bibliotekforskningen skal gi ny kunnskap til praksisfeltet, og det skal være et samspill mellom disse.*"

To områder må prioriteres for snarlig satsing:

IKT og digitalt innhold - et område der det er behov for både bredere basiskunnskaper og for kontinuerlig oppdatering for å ligge i forkant av utviklingen.

Lesestimulering og litteraturformidling, både i konvensjonelle og nye former. Dette er et felt der folke- og skolebibliotekene kan og bør yte en vesentlig samfunnsgagnlig innsats fremover. Slik kompetanse må være til stede i alle kommuner.

I dag er dette strategisk viktige spesialfeltet for dårlig dekket både i grunnutdannelsen for bibliotekarer, og innen den kompetansegivende videreutdanningen som tilbys.

De store bibliotekene har som oftest fagpersoner og miljø til å kunne lære opp barnebibliotekarer internt, men ønsker sterkt et solid utdanningstilbud som basis for det. Bibliotekmyndighetene bør bidra aktivt til å få etablert et 30 – 60 vekttalls fagtilbud på området lesestimulering og litteraturformidling i tilknytning til bibliotekutdanningen.

Tiltaket under Målområde 3 "Strategi 3.2 om å etablere forskningsprogram der abm-området inngår, er av langsiktig betydning. Et program for bibliotekforskning som varte frem til 2001,

ga mye nyttig kunnskap og solid kompetanseoppbygging tilbake til bibliotekvesenet. Et tilsvarende program vil kunne være enda viktigere i dag, bla. for å fange opp de store endringene som nå skjer i store befolkningsgruppers medievaner, produksjon og konsumpsjon.
